

ВЕДОМСТВО

НА НАРОДНАТА

ГОРДАНА ВРЕНЦОСКА

GORDANA VRENCOSKA

MANUSCRIPTS
FOLIO

МИНИСТЕРСТВО ЗА КУЛТУРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
MINISTRY OF CULTURE OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

НУ НАЦИОНАЛНА ГАЛЕРИЈА НА МАКЕДОНИЈА
NI NATIONAL GALLERY OF MACEDONIA

Гордана Вренцоска / Gordana Vrencoska

МАКЕДОНСКИ ФОЛКЛОР - MACEDONIAN FOLKLORE

Мала станица, Скопје, март 2011 / Mala Stanica, Skopje, March 2011

По едногодишното живеење во странство во 2005 година, враќањето во Македонија ми наметна поинаква перспектива кон македонските културни традиции. Најмногу ме заинтригираа визуелните аспекти на фолклорните традиции и обичаи на нашиот народ, нивната визуелна генеза и сомнителна (не)еволуција во напливот на современите глобални влијанија. По неколкугодишното истражување согледав богат и специфичен визуелен код, со многу испреплетени елементи и влијанија на пресекот на сегашноста. Можам да кажам дека Македонците во денешно време имаат прилично необична смисла за естетското: ја сакаат културата на вишокот, шареноликоста, богатата орнаментика, натрупаноста што наведува на стравот од празен простор (horror vacui), хаотичното испреплетување на стилските и случајноста (randomness), неповрзаноста на посебните елементи во целина, но и на мноштво зачудувачки креативни досетки. Ако влезете во православна црква, ќе забележите икони начичкани една до друга, половично покриени со плетени украсни милјенца, пари; дарови натрупани до иконите, масло, плетени чорапи, свеќи и сл. Но, ако ги загледате плодовите на креативноста посебно, можеби ќе препознаете совршени универзуми сами за себе.

Во **разоткривањето** на реалноста, Рене Магрит ќе ја потенцира мистеријата што самата реалност ја носи во себе. „Она што го гледаме во еден предмет е друг, скриен предмет“. Дизајнерското искуство на еден од најголемите уметници на 20-тиот век ќе ја истакне неговата способност за „комуникациската инвентивност“ и манипулацијата на обичниот предмет во новодизајнираните светови. Употребувајќи ги креативните механизми на асоцијативност на Магрит (понекогаш и случајно, без директна поврзаност, како во примерот на креативноста на македонската домаќинка во „Домашни украси“, 2006 и сликата „La folle du Logis“ на Магрит од 1948 година), добивам порив на предметите од нашето секојдневно опкружување да им разоткријам ново значење и да додадам нов симболизам. Така, сребрената пафта од појасен украс станува љубовно спојување на два кита во „Китовски бакнеж“. Во исто време таа ја наметнува својата специфична скулптурална форма преку издвојувањето од нејзиниот функционален и декоративен контекст со лебдење во недефиниран простор. Овде може да се насети влијанието на Магритовото најпознато дело „Ceci n'est pas une pipe“ од 1928 година. Лејката и велигденското јајце, преку мојата ликовна интервентност, уште повеќе треба да ја нагласат мистиката на својата навидум едноставна природна, совршена скулптуралност.

Потребата за воведување **ред** во „нередот“ на денешната македонска фолклорна естетика можеби ќе значи некаков експеримент или пак обид да се променат лошите навики во чии вртлози се губат нишките на самоодржливоста, вредностите и идентитетот. Слична потреба можев да согледам во неповторливите ликовни стилизации на македонскиот сликар Душан Перчинков. Тој во една пригода ќе рече:

„Што се однесува до мојот прв циклус слики работени на специјалката, би рекол дека тој е последица на една ликовно-поетска имагинација во која превладува лирска рационалност и чувствена, интимна потрага ориентирана кон **ред и правилност**, кои во исто време се граничат и со еден специфично иреален привид. Сликите од тој циклус ми се посебно драги и поради тоа што во себе не носат ништо премногу децидно и дефинитивно. Едно од моите животни начела е дека ништо не е дефинитивно и во тоа подоцна станував сè поубеден.“

Во последната фаза на мојот креативен процес доаѓа до израз потребата за задржување на безвременската и беспросторна ликовна убавина вградена во традиционалните рачни творби на македонската жена. Како во будистичките традиции на создавање на мандалата (ритуален геометриски дизајн што го симболизира Универзумот), и плетењето на милјето за нашата жена е процес на медитација, потрага по личниот мир и себепронаоѓање. Но, денес оваа медитација сè повеќе е заменета со духовното закржлавување инфилтрирано преку следењето на турските и на индиските ТВ-серији. Обидот за доловување на (и враќање кон) духовната димензија се провлекува како нишка во серијата компјутерски графики наречени „**Прочистување**“. Иако се „исплетени“ и „исткаени“ компјутерски, во овие дела се потенцира сложеноста на рачно изработените структури креирани во мантрата на илјадниците повторувања. Сето тоа треба да резултира во единство (и духовна совршеност) на целината, кое се појавува како моја суштинска интимна потреба.

MACEDONIAN FOLKLORE

After one-year living abroad in 2005, the return to Macedonia has imposed on me a different perspective towards the Macedonian cultural traditions. I was intrigued the most by the visual aspects of the folklore traditions and customs of our people, their visual genesis and the hesitant (non) evolution in the surge of the contemporary global impacts. The several years of research helped me to identify a rich and distinguished visual code, containing multiple crisscrossed elements and impacts at the section of the present time. I can say that, nowadays, the Macedonians possess a quite unusual sense of the aesthetics: they are fond of the culture of the plenty, the variety of colors, the cornucopia of ornaments, the overabundance which leads to the fear of emptiness (horror vacui), the chaotic crisscross of styles and randomness, the incoherence of the individual elements into wholeness, however, in addition, they are fond of a large number of astonishingly creative wits. Should you enter an orthodox church, you will notice icons set thickly next to each other, partly covered with knitted decorative doilies, money; gifts placed tightly next to the icons, oil, knitted socks, candles, etc. Yet, should you take a closer look at the fruits of the creativity separately, you may recognize perfect sole universes.

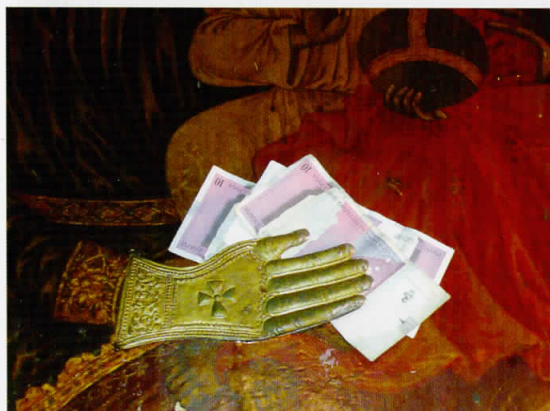
In the **revelation** of the reality, René Magritte emphasizes the mystery that the very reality carries in itself. "What we see in one object, is another, hidden object". The designing experience of one of the greatest artists of the 20th century shall highlight his capability of the "communicative inventiveness" and the manipulation of the ordinary object in the newly designed worlds. Making use of Magritte's creative mechanisms of association (at times randomly, with no direct connection, as in the example with the creativity of the Macedonian housewife in "Home-made decorations", 2006 and Magritte's painting "La folle du Logis" from 1948), I get an impulse to reveal new meaning of the objects in our everyday life and to add new symbolism, as well. Thus, the silver toggle ("pafta") of a decorative belt becomes a love connection of two whales in "Whale kiss". At the same time, it entails its specific sculptural form, isolating itself from its functional and decorative context by floating in an undefined space. One can sense here the influence of the Magritte's most famous work of art "Ceci n'est pas une pipe" ("This is not a pipe") from 1928. Through my art intervention, the gourd and the Easter egg shall even more emphasize the mystique of their seemingly simple, natural, perfect sculpture.

The necessity of establishing **order** in the "disorder" of the existing Macedonian folklore aesthetics may appear to be some experiment or, maybe, an attempt for the bad habits to be changed, in the whirlpools of which, the threads of self-preservation, the values and the identity are being lost. I could notice similar necessity in the unique fine art stylizations of the Macedonian artist Dusan Percinkov. In one occasion, he would say:

"With reference to my first series of paintings, created in my advanced studies I would say that they are an outcome of a specific art-poetic imagination that prevails with lyrical rationality and sensible, intimate quest oriented towards **order and properness**, and which, in the same time, run alongside a specific hypothetical vision. The paintings from that series have a special value for me, since they do not carry something too crucial and definite in themselves. One of my life principles is that nothing is definite, and later on, I was becoming more and more convinced in that."

The last phase of my creative process expresses the necessity for preservation of the timeless and space less art prettiness, set in the traditional hand-made creations of the Macedonian woman. As in the Buddhist traditions of creating the mandala (a ritual geometrical design, which symbolizes the Universe), knitting of a doily for our woman represents a meditation process, a quest for personal peace and self-discovery. However, nowadays, this meditation is being more and more replaced by the spiritual stunting, infiltrated by following of the Turkish or Indian TV series. The attempt to reach (and return to) the spiritual dimension is being threaded in the computer graphics series, named "**Purification**". In spite of being computer "knitted" and "weaved", these works of art put emphasis on the complexity of the hand-made structures, created in the mantra of thousands of repeats. All that is supposed to result in unity (and spiritual perfection) of the wholeness, something that is seen as an essential intimate need of mine.

Gordana Vrencoska
February 2011

ВИЗУЕЛНО-ЕСТЕТСКА ТРАНСПОЗИЦИЈА

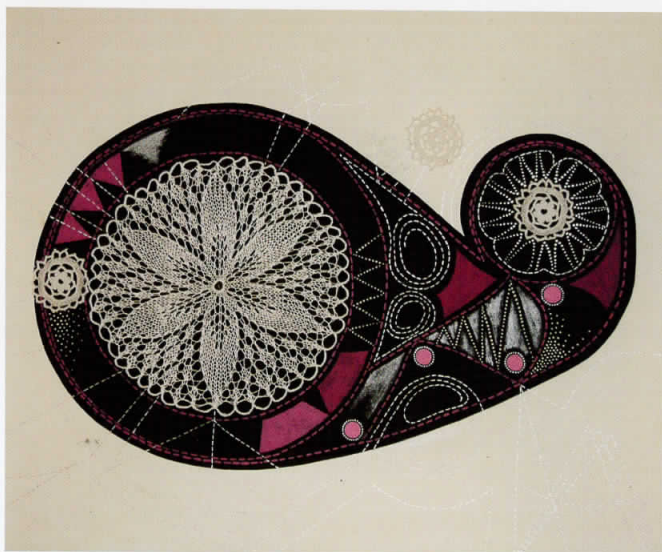
Идентитет? Таа ментална претстава е социопсихолошки образец што поединецот или колективот го манифестираат во своето комуницирање, однесување, самопретставување и го заокружуваат во својот систем на вредности и други социјални практики. Втората димензија на идентитетот е неговата компаративна или контрастивна димензија, односно тој се манифестира преку потврдување на сопствената различност во однос на другите (поединци или колективи).

Прашањата за себеидентификацијата или „припадноста“ на одреден сталеж, етникум, поднебје, нација, традиција е клучно прашање што си го одредува секоја индивидуа независно. Тоа е прашање на чувственост, сензитивност и живееаност во/со „наративот“ на кој му припаѓа (или барем така се чувствува) и од кој е изнедрен. Кога си соживеан со одреден „национален“ идентитет, кога егзистенцијалниот „собитиум“ е нешто со што си инструиран, кој е со други зборови врежан во твојот генетски код, стануваш „имун“ на „популаризацијата“ на традиционалниот импут, на фолклорот, на остатоците од руралното и си нем пред нивната „вулгаризација“, разнебитеност, „модернизација“, со други зборови стануваш индиректен „делател“ (двигател) на поп-фолкот со кој се преплавени транзициските земји и земјите со низок степен на едуцирана популација и низок економски раст. Тоа е вообичаена карактеристика за земји со кратка историја на независност и со опскурни проблеми во областа на идентификувањето, признавањето, потврдувањето и добивањето одреден статус и респект, пред сè од своите соседи, а потоа и од припадниците на поголемите сојузи.

Освестувањето за ваквата трагикомична ситуација на македонското секојдневно битисување се случува делумно со „културно-академската“ наобразба, со надградување и збогатување на визуелната култура и со физичко дистанцирање, па дури и на краток временски период, од затапената реалност.

Еден ликовно-визуелен ерудит каков што е уметникот Гордана Вренцоска, не останува рамнодушен кон ваквото „квази“негување на традицијата. Таа реагира, констатира и „интервенира“ со свој вокабулар врз актуелното сквернавење на сопствениот идентитет, притоа нудејќи три приказни преку кои го: констатира проблемот; му дава естетско-дизајнерска димензија и нуди нови графички решенија проицирани од истата таа традиција, стилизирајќи и поедноставувајќи ја.

Првиот наратив составен од фотографии од секојдневни глетки на македонскиот „поп-фолк“ е ДЕТЕРМИНАНТА во која ја воочува, констатира и се обопштува филозофијата на македонската естетска матрица, која е приклонета кон шаренило, колоритност, разновидна стилска преокупација без „ортодоксен“ пристап кон одредена културна фразеологија, наследство, традиција или приклонетост кон „современото“. Преку приложените фотографии од овој „пиктограм“

„Китовски бакнеж“, диптих, 2011
 акрилик и апликации на платно, 2 x 60 x 50 см
 „Whale kiss“, diptych, 2011
 acrylic and applications on canvas, 2 x 50 x 60cm

Вренцоска ги мапира културолошката малформација или „грешката во транскрипцијата“ и начинот на испреплетување на стариот со новиот дискурс. Неартикулираното и тенденциозно приклонување кон фолклорот, наследството, традицијата, ставени во неизрафиниран новотехнолошки кохабитат, воопшто не се „етно“димензионирани, напротив ја емфазираат, уште понагласено, недоволноста од софистицираност, префинетост, едуцираност, култура, па и свест за себерификација.

Вториот наратив е контратежа на првиот, т.е. Вренцоска укажува на фактот дека тие предмети земени од нашиот фолклор, традиција, наследство, идентитет (кои претходно го докажаа нискиот степен на интелектуален напредок кај просечниот Македонец) може да бидат трансформирани во издржани дизајнерски парчиња со интервенција на вештата и естетски вдахновената рака на уметникот. Само одредени издвоени сегменти со специфична и универзална скулпторска форма и облик, како лејка, јајце, пафта или тока од женска носија се круцијални артефакти, а нивната ликовна трансформација со визуелни елементи и принципи (тон, димензија, пропорција, градација) создава нова естетска семантика што ја дивинизира и синтетизира базичната убавина на традиционалниот облик во поинаква визуелна целина.

Третиот параметар што го импрегнува Вренцоска во терминот ПРОЧИСТУВАЊЕ е всушност „најличниот“ и најавторски пристап во целиот концепциски склоп на проектот и вклучува графички, решавани дигитално, во кои стилизираниот фолклорен амблем, навидум симплифицирана алузија на таписеријата, на мануелниот импут и ангажманот на жената во уметничките традиционални занаети се едни од најдвигателните поливаленти во приопштувањето на оваа нитка од многуслоевитиот пресек на актуелната концепциска сонда. Графичките линеарни солуции се надградени естетски-идејно со примената на специфичната боја на емфатичната линија и повремената обоеност, во бои што не одговараат со боите на македонската традиција и излегуваат од нејзиниот шаблон (магента, цијан, црна и бела). Со овој сегмент Вренцоска систематски ја заокружува генезата на зададениот проблем завртувајќи го целиот круг на еден продлабочен уметнички концепт.

Гордана Вренцоска со својот проект **Македонски фолклор** коментира, констатира и реагира. Нејзиниот ангажман што влегува и во доменот на ликовното и во доменот на дизајнот, мошне инвентивно испреплетувајќи ги за да создаде една визуелна сензација чија концепциска актуелност релевантно проникнува во суштината на зададениот дискурс, нуди емпириски, естетски напоени, солуции за потврдување на себеидентификувачкиот именител како одбележје на една горда, но доволно самосвесна и самокритична индивидуа.

VISUALLY-AESTHETIC TRANSPOSITION

Identity? That mental image is a socio-psychological model that is manifested in every individual or group's communication, behavior, self-representation and is included in their own system of values and further social experiences. The second dimension of the identity is its comparative or contrastive dimension, to be precise, it is manifested through confirmation of one's own diversity in relation to the others (individuals or groups).

The questions related to self-identification or "belonging" to a certain class, ethnicity, environment, nation, tradition, is a crucial question that every individual determines independently. It is an issue of sentiment, sensitivity and empathy with the "narrative" to which the individual belongs (or, at least, believes that belongs) and originates from. When you empathize with a certain "national" identity, when the existential being is something you are guided by, in other words, when it is set in your genetic code, you become "immune" to the "popularization" of the traditional impute, to the folklore, to the rural remnants and you become mute, speech-impaired facing their "vulgarization", worthlessness, "modernization", meaning, you become indirect "promoter" (instigator) of the pop-folk, which the countries in transition and the countries with low rate of educated population and low economic growth are swamped by. That is a common characteristic of a country with a short history of independence and obscure problems in the area of identification, recognition, confirmation and gain of a certain status and respect, above all, from its neighbors, and after from the members of the bigger alliances. The awakening of such a tragic-comical situation in the Macedonian every day existence happens partly with the "cultural-academic" education, improvement and enrichment of the visual culture and with physical dissociation as well, even for a very short time frame, from the blunted reality. An art-visual erudite, like what the artist Gordana Vrencoska is, cannot remain indifferent towards such a "quasi" appreciation of the tradition. She reacts, ascertains and "intervenes" with her own vocabulary upon the current desecration of the own identity, at the same time offering three stories through which she: ascertains the problem, gives it an aesthetical-designing dimension and offers new graphic solutions arising from the very same tradition, but styling it and making it much simpler.

The first narrative composed of photographs from the everyday scenes of the Macedonian "pop-folk" is a DETERMINANT in which the philosophy of the Macedonian aesthetical matrix is being noticed, ascertained and generalized; matrix which leans towards motley, diversity of colors, mixture of stylistic preoccupation with no "orthodox" approach towards a specific phraseology, heritage, tradition or inclination for the "contemporary". Through the exhibited photographs of this "pictogram", Vrencoska charts

„Бела соната во Г-Дур“, акрилик на лејка и плетени работи од најлон, 2010
"White sonata in G-major", acrylic on gourd and nylon crochet, 2010

the cultural malformation or the “transcription error”, as well as the mode of crisscross between the old and the new discourse. The inarticulate and tendentious leaning towards the folklore, the heritage, the tradition, set in an unsophisticated new-technological co-habitat, are absolutely not “ethno” dimensioned, on the contrary, they emphasize even more the lack of sophistication, stylishness, education, culture, and even the consciousness for self reification.

The second narrative is concretization of the first one, in other words, Vrencoska stresses the fact that the very same objects taken from our folklore, tradition, heritage, identity (which previously have proved the low rate of intellectual progress with an average Macedonian), with intervention of a skilled and aesthetically inspired hand of the artist, could be transformed into adequate pieces of design. Only certain separate segments with a specific and universal sculptural form and shape, such as a gourd, an egg, a toggle or a clasp of a female folk costume, are crucial artifacts and their fine art transformation with visual elements and principles (tone, dimension, proportion, gradation) creates new aesthetical semantics, which divines and synthesizes the fundamental beauty of the traditional shape into a different visual wholeness.

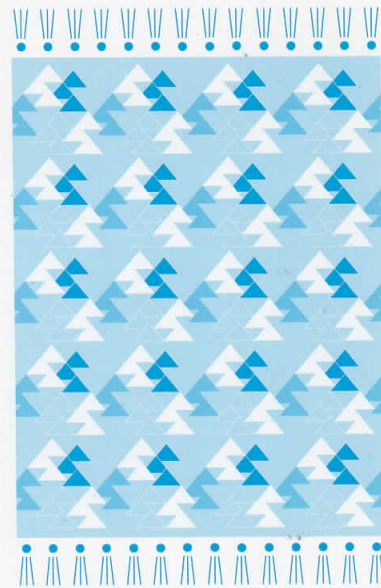
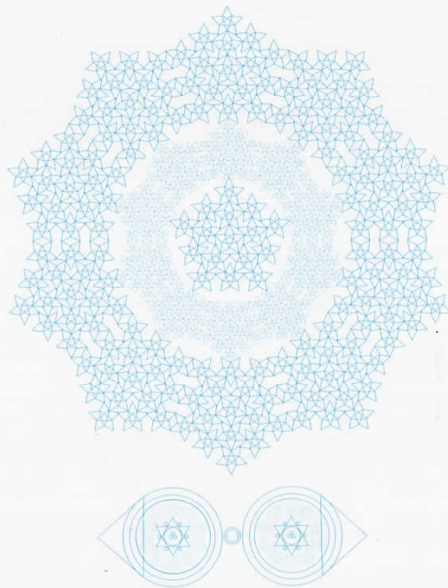
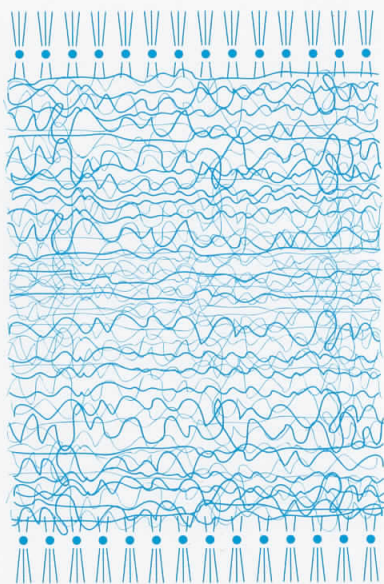
The third parameter that Vrencoska impregnates in the term PURIFICATION, is, in fact, the most “personal” and the most original approach to the whole conceptual structure of the project; and it includes digitally created graphics, in which the stylized folklore emblem, seemingly simplified allusion of the tapestry, of the manual input and the engagement of the woman into the fine art traditional crafts, are one of the most steering polyvalent in imparting this thread of the actual conceptual sound multilayered section. The graphic linear solutions are being aesthetic-ideologically improved by using specific color of the emphatic line and occasional coloring, with colors that correspond to the colors of the Macedonian tradition and emerge out of its scheme (magenta, cyan, black and white). With this segment, Vrencoska concludes the genesis of the specific problem, turning a whole circle of a profound artistic concept.

With her project **Macedonian folklore**, Gordana Vrencoska comments, ascertains and reacts. Her involvement, which comprises the domain of the fine art and the domain of the design, crisscrossing them very inventively in order to create a visual sensation the conceptual reality of which properly gets to the essence of the specific discourse, offers empirically, aesthetically inspired solutions with the purpose of confirming the self-identifying denominator, as a feature of a proud, yet enough self-conscious and self-critical individual.

Ana Frangovska – Stojanovska

„Розова соната во Г-мол“, акрилик на лејка, 2010
“Pink sonata in G-minor”, acrylic on gourd, 2010

„Черга во цијан“ / „Милје во цијан“ / „Килим во цијан“, 2010
офсет печат, 70 x 50 см
“Rug in cyan” / “Doily in cyan” / “Carpet in cyan”, 2010
offset printing, 70 x 50 cm

Гордана Вренцоска е родена на 13 мај 1973 година во Веница, Р. Македонија. Дипломирала на Факултетот за ликовни уметности во Скопје, на отсеко за сликарство и моден дизајн. Магистрирала на Студиите за дизајн на Централ Сент Мартинс колеџот за арт и дизајн, Универзитет на уметности Лондон во 2005 година. Чивнинг стипендијата за постдипломските студии ја добива од Британскиот Форин и Комонвелт офис. Работи во областа на визуелните уметности и комуникации, со голем број уметнички и дизајнерски проекти создавани насекаде низ Европа. Во 2005 година победува на Твинингс натпреварот за дизајн на шапка во В. Британија, а во 2010 беше наградена со Благодарница за особени достигнувања во развојот на општина Веница.

Од 2006 година Гордана Вренцоска работи како професор на Факултетот за арт и дизајн при Европскиот универзитет во Скопје.

Gordana Vrencoska was born on 13.05.1973 in Vinica, R. of Macedonia. In 1997 she graduated from the Faculty of Fine Arts in Skopje, gaining BA in Painting and Fashion Design. She obtained her MA degree in Design Studies from Central Saint Martins College of Art & Design, University of the Arts, London, 2005, as a Chevening scholar of the UK's Foreign & the Commonwealth Office.

Vrencoska works in the fields of visual arts & communication, having done a great number of art & design projects across Europe. In 2005 she won the Twinings Hat Design competition in the UK and in 2010 she was awarded a Certificate of Appreciation for exceptional achievements by the Municipality of Vinica.

Since 2006 Gordana Vrencoska teaches at the Faculty of Art & Design, European University in Skopje.

Гордана Вренцоска МАКЕДОНСКИ ФОЛКЛОР

Национална галерија на Македонија

Издавач: Национална галерија на Македонија

За издавачот: Маја Крстевска, директор

Текстови: Гордана Вренцоска; Ана Франговска-Стојановска

Превод на англиски: Валентина Данилоска

Лектура: Кирил Ангелов

Коректура: Михаил Лопарски

Фотографии: Тоше Јанев, Гордана Вренцоска

Дизајн: Гордана Вренцоска

Печат на каталог: Скенпоинт

Тираж: 500 примероци

Март 2011

Офсет печат на графиките: АБЦ Принт

Gordana Vrencoska MACEDONIAN FOLKLORE

National Gallery of Macedonia

Publisher: National Gallery of Macedonia

For the publisher: Maja Krstevska, director

Texts: Gordana Vrencoska; Ana Frangovska-Stojanovska

Translation into English: Valentina Daniloska

Proof-reading: Kiril Angelov

Corrections: Mihail Loparski

Photography: Toshe Janev, Gordana Vrencoska

Design: Gordana Vrencoska

Printing of catalogue: Skenpoint

Circulation: 500 copies

March 2011

Off-set print: ABC Print

Благодарност до Министерство за култура, Национална галерија на Македонија, Европски универзитет и АБЦ принт за поддршката при реализацијата на овој проект.

The author wishes to thank the Ministry of Culture of Republic of Macedonia, the National Gallery of Macedonia, European University – R.M. and ABC Print for supporting the project.

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

7.038:391(497.7)(06.064) Вренцоска, Г.

ISBN 978-9989-196-65-2

I. Vrencoska, Gordana види Вренцоска, Гордана
а) Современа уметност - Фолклор - Македонија - Изложби
COBISS.MK-ID 87337738

COPYRIGHT © THE NATIONAL GALLERY OF MACEDONIA

